

"Xalq Bank"ın "Xalq Əmanəti" layihəsinin 24-cü nəşri Cahid Camala həsr olunub

Azərbaycan, ingilis və rus dillərində hazırlanmış bədii albom rəssamın həyat və yaradıcılığına nəzər salır, irsindən bəhs edir

Bakıda görkəmli rəssamlar, ziyalılar və digər incəsənət təmsilçilərinin iştirakı ilə yeni nəşrin təqdimatı keçirilib. Gecədə çıxış edənlər kitabın zəngin mənbə olduğunu, Azərbaycan təsviri sənətinin çağdaş dünyada tanınması istiqamətində xüsusi rol oynayacağını qeyd edib, bütövlükdə "Xalq Əmanəti" layihəsinin milli irsin qorunması sahəsində əhəmiyyətindən danışıblar.

Cahid Camal 15 noyabr 1928-ci ildə Qarabağ torpağında - Ağdam rayonunun Gülablı kəndində anadan olub. Ailələrinin Şuşada da evi vardı. Pasport alarkən valideynlərinin razılığı ilə Cahid özünə babasının adını - Camal soyadını götürür. Belə bir məlumat da var ki, ata tərəfdən Cahidin şəcərəsi Sarıcalı xanlarının xəttilə Qarabağ xanlığının əsasını qoyan Pənahəli xana qədər uzanır.

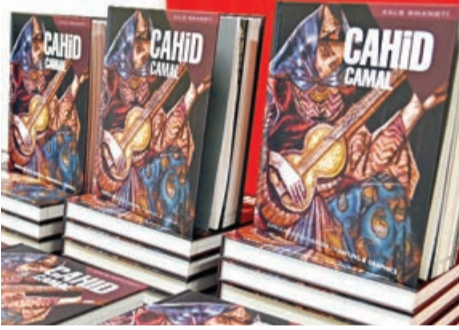
Cahid Camal şəkil çəkməyə çox erkən yaşlarından həvəs göstərmiş, getdikcə maraqlı və istəyi daha da güclənib. Buna baxmayaraq, uşağın rəssam olmaq arzusu valideynləri üçün gözlənilməz olub. Lakin onun anası Gülcahan xanım oğlunun yaradıcı istedadına, qabiliyyətinə inanır, hətta onun uşaqlıq rəsmlərini toplayırmış.

1945-ci ildə Əzim Əzimzadə adına Rəssamlıq Məktəbini bitirən Cahid 1946-cı ildə V.İ.Surikov adına Moskva Dövlət Akademik Bədii İnstitutuna daxil olur, təhsilini dekorçu-rəssam ixtisası üzrə dekorativ tətbiqi rəssamlıq sənəti bölməsində davam etdirir. Ali təhsilini başa çatdırdandan sonra Cahid Camal Bolşoy Teatra stajçı-rəssam kimi işə götürülür və orada iki il ərzində (1952-1954) peşəkar təcrübə toplayır. Staj müddətini bitirən həmyerlimiz Mayakovskinin adını daşıyan teatrda dekorçu-rəssam kimi işə düzülür.

1952-ci ildə rəssam Üzeyir bəy Hacıbəylinin Azərbaycan Opera və Balet Teatrında səhnəyə qoyulacaq "Koroğlu" operası üçün dekorasiya eskizləri də çəkir. 1958-1961-ci illərdə isə Moskva yaxınlığındakı Elektrostal şəhərinin Xalq Opera Teatrında "Yevgeni Onegin", "İolanta" tamaşaları üzərində çalışır. 1956-cı ildə Cahid Camal Moskvadakı XTNS-də Azərbaycan pavyonunun baş rəssamı olaraq tədbirlərə qatılır.

Cahid Camalın bədii üslubu və yaradıcılığının formalaşmasında coğrafiyanın müstəsna rolu var. O, Azərbaycanın yalnız şəhər mədəniyyətini deyil, kənd mühitini də göstərməyi bacarıb. Azərbaycanın dili, tarixi, əfsanə və rəvayətləri, təbiəti, musiqisi, memarlığı, xalq tətbiqi sənəti, xalı və tikmələri rəssamın ilham mənbəyinə çevrilib, əsərlərinin süjet və rəng həlli parlaq boyalara və ornamentlərə sevgisində əks olunub.

Cahid Camal Rusiya Federasiyasının Əməkdar rəssamı, Moskva Rəssamlar İttifaqı, Azərbaycan Rəssamlar İttifaqı, Monqolustan Rəssamlar İttifaqı və Beynəlxalq Təsviri Sənət Fondunun üzvü olub. Rəssa-

mın əsərləri Azərbaycan İncəsənət Muzeyində (Bakı), Q.Zanabazar adına Təsviri İncəsənət Muzeyində, Monqol Milli-Tarixi Muzeyində (Ulan-Bator), Dövlət Rus Muzeyində (Sankt-Peterburq), Dövlət Şərq Muzeyində (Moskva), qalereya və şəxsi kolleksiyalarda saxlanılır. Sərgiləri hələ sağlığında Bakı, Moskva, Dubna, Minsk, Almatı, Kişinyov, Ulan-Bator və Gəncədə təşkil edilib.

Titullarından da göründüyü kimi, rəssamın yaradıcılığı zəngin mədəniyyətə malik üç ölkə - Azərbaycan, Rusiya və Monqolustan ilə eyni dərəcədə bağlıdır. Onun adı bu ölkələrin XX əsrin ikinci yarısı və XXI əsrin birinci onilliyinin təsviri sənət tarixinə yazılıb. Bu vaxtdək Cahid Camalın rənglərin təbiətinin araşdırılmasına həsr edilmiş "Rəngin anatomiyası" və "Geyimdə rəng" əsərləri nəşr olunub.

Cahid Camal kitab qrafikası sahəsində də özünü əla illüstrator-rəssam kimi göstərmiş. O, Bakıdakı "Azərənər" və bir neçə Moskva nəşriyyatı ("Raduqa", "Progress" və s.) üçün kitablara tərtibat verib. "Koroğlu" xalq dastanı (1956), "Molla Nəsrəddinin lətifələri" (1959), C.İkraminin "Od qızı" (1965), X.Qoytisolonun "Elə həmin sözlər" (1967), Namdağın "Həyəcanlı illər" (1969) kitablarının bədii tərtibatı ona məxsusdur. Özünü plakatçı-rəssam kimi də sınayan gənc sənətkar bir neçə il "Soyuzmultfilm"də multiplikasiyaçı-rəssam kimi də çalışıb.

Cahid Camal yaradıcılığının böyük və ən parlaq hissəsi Monqolustanla bağlıdır və o, bu ölkəyə həsr olunmuş 850 əsər işləyib. Xalqın mədəni irsinin dərinliyini anlamağa can atan rəssam "Monqolların gizli rəvayətləri"ni həvəslə oxuyur, tarixi mənbələri araşdırırdı. Cahid Camal Monqolustanın dağlarına, səhralarına səyahət edir, kəndlərə, ucqar qoyun yataqlarına baş çəkirdi.

"Monqol süitəsi" silsiləsində rəssam XX əsr Monqolustanının fərqliliyindən

söz açmış, həm qədim, ənənəvi, köçəri həyatı, həm də yeni, çoxmərtəbəli binaların inşa edildiyi şəhərləri təsvir etmiş, maldar-aratların monqol çöllərindəki atlarını, dövələrini müasir texnikaya, sürətli maşınlarla dəyişdiyini kətanə köçürmüşdür.

Cahid Camalın Monqolustanla tanışlığı 1962-ci ilə təsadüf edir - bu, rəssamın bioqrafiyasında gələcək tədqiqatları üçün bir başlanğıc nöqtəsi idi. Sonralar onun daha bir silsiləsi yarandı - "Monqolustan. Qobi" (1970). Monqolustana aid əsərlərə Moskva da çox maraqlı göstərirdilər, onlar vaxtaşırı "Komsomolskaya pravda" və "İzvestiya" qəzetlərində, "Oqonyok", "Moskva", "İnostrannaya literatura" və başqa jurnallarda dərc edilirdi.

Cahid Camal 2011-ci il iyunun 17-də Moskvada vəfat etmişdir.

"Xalq Əmanəti" layihəsi "Xalq Bank" tərəfindən 2010-cu ildən etibarən həyata keçirilir. Layihə Azərbaycan xalqının mədəni irsinin qorunub gələcək nəsillərə ötürülməsi, mənəvi dəyərlərinin dünyaya tanıtılması məqsədini daşıyır. Layihə çərçivəsində nəşr olunan kitablarda - Azərbaycan, ingilis, rus dillərində çap olunur. Nəşrlər ölkənin ali və orta təhsil müəssisələri, uşaq evləri və kitabxanalar, müxtəlif fondlar, dövlət müəssisələri, xarici ölkələrin Azərbaycanda və Azərbaycanın xaricdə fəaliyyət göstərən səfirlik və konsulluqlarına, dünyanın böyük muzeylərinə, kitabxanalarına, eləcə də sənətsevərlərə hədiyyə edilir. Bu günədək xalq rəssamları Böyükəğa Mirzəzadə, Maral Rəhmanzadə, Səttar Bəhlulzadə, Xəlil Səfərova, Mikayıl Abdullayev, xalça rəssamı Lətif Kərimov, eləcə də Ələkbər Rzaquliyev, Tağı Tağıyev, Mahmud Tağıyev, Vəcihə Səmədova, Kamal Əhməd, Şamə Abasov, Fazil Əliyev, Rza Məmmədov, Gennadi Brijatyuk, Qorxmaz Sücəddinov, şəhid-heykəltaras Samir Kaçayevin əsərlərindən ibarət sərgilər təşkil edilib və bədii albomlar nəşr olunub. Xalq şairləri Məmməd Araz, Hüseyn Arif, Xəlil Rza Ulutürk, Zəlimxan Yaqub, unudulmaz Mikayıl Müşfiqin və Hökumə Bilalının seçilmiş əsərləri, görkəmli alim-nuzmizmat, professor Əli Rəcəblinin "Azərbaycan sikkələri" kitabı, "Aşıq ədəbiyyatı antologiyası" üçcildliyi, həmçinin dünya şöhrətli şair-mütəfəkkir Mirzə Şəfi Vazehin Azərbaycan, alman və rus dillərində "Bütün əsərləri" işıq üzünə görüb.